

## מספר התפילות וזמניהן

### **א. שלוש תפילות**

#### 1. ספר הכוזרי, רבי יהודה הלוי, מאמר ג אות ה

ויהיה פרי יומו ולילו השלש עתות ההם של תפלה, ופרי השבוע יום השבת, מפני שהוא מעומד להדבק בענין האלהי, ועבודתו בשמחה לא בכניעה כאשר התבאר. והסדר הזה מהנפש כסדר המזון מהגוף, מתפלל לנפשו ומזון לגופו, ומתמדת עליו ברכת התפלה עד עת תפלה אחרת, כהתמדת כח סעודת היום עד שיסעוד בלילה, וכל אשר תרחק עת התפלה מהנפש היא הולכת וקודרת במה שפוגע אותה מעסקי העולם,

#### 2. הרבי מלובביץ, רבי מנחם מנדל שניאורסון (תורת מנחם, ז' עמ' 18)

לפיכך נקבעו זמנים מסויימים ביום לתפילה, כי לחדש ולחזק את הקשר עם הקב"ה. ולכן ישנו ענין התפילה גם אצל אלו שלא חסר להם שום דבר, כי תפילה אינה רק תחינה ובקשה בלבד אלא עיקר עניין התפילה הוא - חידוש וריענון התקשרות האדם עם הקב"ה.

#### 3. תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ד הלכה א

**בשחר** צריך לאדם לומר מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שהוצאתני מאפילה לאורה **במנחה** צריך אדם לומר מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי כשם שזכיתני לראות החמה במזרח כך זכיתי לראות במערב **בערב** צריך לומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי כשם שהייתי באפילה והוצאתני לאורה כך תוציאני מאפילה לאורה

#### 4. גמרא ברכות כו:

תפילות אבות תקנום, תפילות כנגד קרבנות תקנום

תפילה אישית ותפילה כללית

### **ב. זמני התפילות**

#### 1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כו עמוד א

**משנה.** תפלת השחר עד חצות, רבי יהודה אומר: עד ארבע שעות. תפלת המנחה עד הערב; רבי יהודה אומר עד פלג המנחה. תפלת הערב אין לה קבע; ושל מוספין כל היום, (רבי יהודה אומר: עד שבע שעות).

#### 2. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילה סימן פט סעיף א

זמן תפלת השחר, מצוותה שיתחיל עם הנץ החמה, כדכתיב: ייראוך עם שמש (תהילים עב, ה) ואם התפלל משעלה עמוד השחר והאיר פני המזרח, יצא. ונמשך זמנה עד סוף ד' שעות שהוא שלישי היום. ואם טעה, או עבר, והתפלל אחר ד' שעות עד חצות, אף על פי שאין לו שכר כתפלה בזמנה, שכר תפלה מיהא איכא.

**הגה:** ואחר חצות אסור להתפלל תפלת שחרית.

### **3. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילת המנחה סימן רלג סעיף א**

מי שהתפלל תפלת המנחה לאחר ו' שעות ומחצה ולמעלה, יצא. ועיקר זמנה מט' שעות ומחצה ולמעלה עד הלילה לרבנן, ולרבי יהודה עד פלג המנחה שהוא עד סוף י"א שעות חסר רביע. **הגה:** ומשערים שעות אלו לפי ענין היום, ואף אם היום ארוך משערין ל"ב שעות והם נקראים שעות זמניות, וכן כל מקום ששיערו חכמים בשעות, משערין לשעות אלו (רמב"ם בפ"י המשנה בפ"ק דברכות),

ואסיקנא, דעבד כמר, עבד; ודעבד כמר, עבד; והוא שיעשה לעולם כחד מינייהו, שאם עושה כרבנן ומתפלל מנחה עד הלילה, שוב אינו יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה; ואם עושה כר' יהודה ומתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה, צריך ליזהר שלא יתפלל מנחה באותה שעה; ועכשיו שנהגו להתפלל תפלת מנחה עד הלילה, אין להתפלל תפלת ערבית קודם שקיעת החמה; ואם בדיעבד התפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה, יצא. ובשעת הדחק, יכול להתפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה.

**הגה:** ולדידן במדינות אלו שנוהגין להתפלל ערבית מפלג המנחה, אין לו להתפלל מנחה אחר כך; ובדיעבד או בשעת הדחק, יצא אם מתפלל מנחה עד הלילה דהיינו עד צאת הכוכבים.

(בדיעבד ניתן להתפלל מנחה 13.5 דקות לאחר השקיעה)

### **ג. תפילת תשלומין**

שכח או נאנס ולא התפלל תפילה אחת, עליו להשלימה אחר התפילה הבאה. שכח להתפלל שחרית, ישלימנה אחר תפילת מנחה. תחילה יתפלל מנחה, ואחר הקדיש האחרון יתפלל שוב תפילת עמידה לתשלומי תפילת שחרית. ואם ירצה להתפלל את תפילת התשלומין יחד עם חזרת הש"ץ – רשאי, ויקפיד להפסיק בין התפילות לכל הפחות כשיעור זמן מהלך ארבע אמות.

שכח להתפלל מנחה, ישלימנה אחר תפילת ערבית. אחר הקדיש האחרון יתפלל שוב תפילת עמידה לתשלומי מנחה. שכח להתפלל ערבית, ישלימנה אחר תפילת שחרית: או שיתפלל את תשלומי ערבית יחד עם חזרת הש"ץ, או שיתפלל אותה אחר הקדיש האחרון של תפילת שחרית.

מי ששכח ולא התפלל את תפילת התשלומין סמוך לתפילת החובה, יכול בדיעבד להשלימה בכל משך זמן אותה תפילה. כלומר, אם לא התפלל את תשלומי מנחה מיד אחר מעריב, יכול בדיעבד להשלימה עד חצות הלילה, שהוא הזמן הראוי לכתחילה לתפילת ערבית. ויש אומרים שבדיעבד ישלימנה עד עמוד השחר. ואם לא התפלל את תשלומי ערבית מיד אחר שהתפלל שחרית, יכול בדיעבד להשלימה עד סוף ארבע שעות. ואם לא התפלל את תשלומי שחרית מיד אחר תפילת מנחה, יכול בדיעבד להשלימה עד בין השמשות (עי' מ"ב קח, טו; כה"ח יא). ולא ימתין עד סוף הזמן, אלא מיד כשיזכר שעדיין לא התפלל את תפילת התשלומין, יעמוד ויתפלל, כדי שלא להגדיל את ההפסק שבין תפילת החובה לתפילת התשלומין. ואפילו אם התחיל לאכול, מיד כשיזכר שעליו להתפלל תפילת תשלומין, יפסיק ויתפלל (מ"ב קח, י).

צריך להקפיד שתפילת ההשלמה תהיה אחר תפילת החובה, אבל אם התכוון להתפלל את התפילה הראשונה כתשלומין ואת השנייה כתפילת החובה, לא יצא בתפילתו הראשונה לשם תשלומין, ועליו לחזור להתפלל בשלישית לשם תשלומין. למשל, אם שכח להתפלל מנחה של שבת, ובערבית של

מוצאי שבת בתפילת הראשונה לא אמר את נוסח ההבדלה – 'אתה חוננתנו', מפני שחשב שהיא לתשלומי מנחה, ובשניה אמר 'אתה חוננתנו', עליו לחזור ולהתפלל שוב לתשלומי מנחה. אבל אם טעה ושכח לומר בראשונה 'אתה חוננתנו' ונזכר בשנייה ואמרה, כיוון שהתכוון בראשונה לשם ערבית ובשניה לשם תשלומין – יצא.